

ДЕТЕКОВАНА ЕВАЗИЈА ПОРЕЗА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

STRUCTURE OF EVASION IN REPUBLIC OF SERBIA

STRUČNI ČLANAK

Др Миодраг Тодоровић*

Др Слободан Радоњић*

Самир Љајић*

Sažetak:

Велики део јавних прихода изгуби се кроз пореску евазију. Због тога је неминовно да се предузимају различите мере за њено сузбијање. Процена је да се 30-50% бруто друштвеног производа Србије одлива кроз пореску евазију. У раду се дају теоријске основе пореске евазије, затим основни узроци који директно и индиректно утичу на ову негативну појаву и појавни облици евазије пореза. Анализира се достигнути ниво пореске евазије по пореским облицима као и њихово процентуално учешће у укупно детектованој евазији јавних прихода од стране теренске контроле Пореске управе Србије. На основу тако израчунатих релативних показатеља у другом делу рада се утврђује релативни значај евазије по сваком пореском облику понаособ а за то ће нам послужити израчунате просечне годишње стопе пореске евазије по пореским облицима за посматрани период 2005-2013. године. На крају рада се дају закључна разматрања кроз предлог кључних мера за сузбијање пореске евазије.

Кључне речи: пореска евазија, сузбијање, теренска контрола

Abstract:

A large part of public revenue is lost through tax evasion. It is therefore inevitable that the various measures taken for its suppression. It is estimated that 30-50% of gross domestic product in Serbia outflow through tax evasion. The paper presents the theoretical basis of tax evasion, then the basic causes that directly and indirectly affect this negative phenomenon and forms of tax evasion. It analyzes the level of tax evasion достигнути the tax forms as well as their share in the total detected evasion of public revenue by field control of the Tax Administration of Serbia. On the basis of such calculated релативних показатеља in the second part of the paper is determined by the relative importance of tax evasion for each form individually and that will serve us calculate the average annual rates of tax

---

* Пореска управа, Филијала Лесковац, Лесковац, Србија
Е-мејл: miodragtodorovic61@gmail.com

* Пореска Управа, Филијала Стари Град, Београд, Србија
Е-мејл: slobodanradonjic@hotmail.com

* Интернационални Универзитет Нови Пазар, Департмент правних наука
Е-мејл: ljajics@gmail.com

evasion for the tax oblclima observed peiroad 2005-2013. year. At the end of the paper are given concluding considerations through a key proposal of measures to combat tax evasion.

Key words: *tax evasion, control, audit*

1. УВОД

Да би једна држава могла да задовољи своје многобројне јавне потребе и обавља своју функцију, потребна су јој средства за финансирање тих функција. Још од самих почетака организованог друштвено-економског живота, финансирање функција државе вршено је у највећој мери порезима. Порез као друштвено-економска и историјска категорија одувек је привлачио пажњу не само доктрине (економске и у оквиру ње финансијске) него и шире друштвене јавности (King 2002).

Све што је везано за порез и опорезивање увек је било обавијено неким велом тајанствености, бар за широк круг пореских обвезника. О порезу и његовим дејствима се много и истовремено мало зна и та противуречност опредељује и однос према фискалним обавезама. Тешко прихватање пореске обавезе произилази и из принудног карактера ових давања и што се за узврат не добија непосредна, видљива противнакнада, коју налазимо код неких других друштвених обавеза, за разлику од пореза. Смисао таквог схватања можда се најречитије одражава кроз мисао једног аутора: „Оно што стварно добијате од поштења јесте већи порески терет“ (Morriss, 1977).

С проблемом пореске евазије бори се и савремена држава. Исход те борбе је неизвесан и углавном недовољан. Без обзира на актуелност и значај ове појаве за остваривање различитих циљева фискалне и шире економске политике, евазији се посвећује недовољна пажња у фискалној теорији и пракси. Отпор према плаћању пореза (осталих јавних прихода) у савременим условима све бржег друштвено-економског и посебно технолошког развоја, добија такве размере, које захтевају предузимање адекватних мера од стране органа власти и државне администрације (Анђелковић 2012).

2. ОСНОВНИ УЗРОЦИ ПОЈАВЕ ИЗБЕГАВАЊЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ

Интезитет пореске евазије зависи од више фактора који имају различиту димензију у разним савременим фискалним системима. У погледу разврставања узрока ове појаве, посебан је интерес како финансијске науке тако и фискалне праксе да се утврди њихов значај и дејство (Snow, 2005).

Класификације (разврставање) узрока евазије најпре се може извршити полазећи од њихове природе и то на субјективне и објективне. Код субјективних узрока присутни су неки лични моменти који су везани за самог пореског обвезника. А то су: његова пореска свест, осећање припадности одређеној држави, порески менталитет, схватање о правилности пореског система, ниво образовање и др. Узроци објективног карактера су: величина пореског оптерећења, начин опорезивања, стручна оспособљеност и организација пореских органа и др (Ђуровић-Годоровић, Ђорђевић 2005).

Неки од основних фактора, који негативно утичу на склоност бројних субјеката да савесно испуњавају обавезу плаћања пореза су:

- бројни случајеви утаје пореза за које се зна да су остали несанкционисани,
  - недовљна ефикасност пореских одредби када су у питању неке посебне категорије пореских обвезника према којима исто тако нису примењене одговарајуће санкције, због чега се код великог броја грађана ствара убеђење да највештији најбоље пролазе,
  - опадање угледа и поштовања пореске власти и њених органа код широког слоја пореских обвезника,
  - често слаб и незадовољавајући исход решавања бројних проблема јавних (државних) финансија, честе злоупотребе у начину трошења државног новца.
- субјективни разлози који су везани за личност самог пореског обвезника:
- класно-експлоататорски карактер државе,
  - степен дажбинског оптерећења,
  - слабости контроле и благост санкција.

Чињеница да су ово врло важни фактори пореске евазије, али у циљу потпунијег сагледавања етиологије ове појаве, не би смели запоставити и субјективни фактори.

Утврђивање фундаменталних чинилаца пореске евазије представља претпоставку осмишљавања ефикасних инструмената и мера за њено смањење. На ниво и модалитете пореске евазије утичу економски узроци, друштвено политички узроци, психолошки узроци и фискално технички узроци (Gaudement, 2009).

3. ПОЈАВНИ ОБЛИЦИ ПОРЕСКЕ ЕВАЗИЈЕ

Држава је одувек настојала да пореску обвезу учини широм, али и правичном. Насупрот држави, правна и физичка лица – порески обвезници одувек су настојали да изнађу могућности да порез плате мање, а да при томе не сносе никакве последице. Ова два супротстављена интереса изазивају различите реакције учесника. Држава настоји да уведе правила пореске процедуре како би се порези наплатили, односно како би спречила избегавање пореза (Милошевић, 2005).

У пореском праву познате су две врсте евазије:

- законита (дозвољена, легална) и
- наконита (нелегална, недозвољена).

Није сваки облик пореске евазије незаконито понашање пореских обвезника. Међутим, бежање од обавеза плаћања фискалних обавеза често подразумева и незаконито понашање њихових носилаца. Пореска евазија се, што је општеприхваћено у теорији из ове области, дели на: – закониту (дозвољену) пореску евазију и – незакониту (недозвољену) пореску евазију (Gaudement, 2009).

Законита пореска евазија постоји када се избегава плаћање пореза и доприноса коришћењем недоречености прописа и чиме она не представља повреду закона. Ако порески обвезник, избегавајући плаћање пореза, дође у сукоб са правним

прописима, говори се о незаконитој или о недопуштеној пореској евазији (Ранђеловић, 2011).

Незаконита пореска евазија обухвата поступке пореског дужника којима избегавање плаћања пореза долази до кршења закона. Под овим поступцима подразумевамо или сам чин неплаћања пореза, или пропуштање да се поступи у складу са захтевима из пореског поступка, који су пореском дужнику наметнути да би се обезбедило да пореска обавеза буде испуњена (да поднесе пореску пријаву, да уредно води пословне књиге, да допусти порески надзор и др.) (Morris, 1977).

4. ПРОЦЕНТУЛНО УЧЕШЋЕ ДЕТЕКТОВАНЕ ЕВАЗИЈЕ ПО ПОРЕСИМ ОБЛИЦИМА У УКУПНО ДЕТЕКТОВАНОЈ ЕВАЗИЈИ ЗА ПЕРИОД 2005. – 2013. ГОДИНИ

У овом делу рада ћемо мерити ефикасност рада пореске администрације у РС на основу процентуалног учешћа детектоване пореске евазије по пореским облицима у укупној детектованој пореској евазији за период 2005. г. – 2013.г.

Значајан допринос сузбијању евазије акцизне робе дали су радници Пореске управе поготову инспектори теренске контроле као и инспектори пореске полиције. Ову констатацију поткрепљујемо подацима о висини евазије акцизе коју је детектовала теренска контрола за период од 2005.г. до 2013. године.

Табела 1. Евазија акцизе као % у укупној детектованој евазији пореза РС, за период 2005.-2013. године

Година	Укупна детектована евазија пореза у мил.дин.	Евазија акциза у мил. Динара	% евазије акцизе у укупној детектованој евазији пореза
2005.	17.160	875	5,1
2006.	30.008	2.379	7,93
2007.	23.679	1.367	5,77
2008.	25.951	283	1,09
2009.	27.920	209	0,75
2010.	24.183	116	0,48
2011.	23.611	48	0,21
2012.	49.071	113	0,23
2013	24.963	69	0,27
Σ	246.546	5229	2,12

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2014., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2014., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

Из претходне табеле закључујемо да је дошло до значајног смањења удела обима евазије акциза у укупној детектованој евазији акциза у периоду опадања економских активности у Србији. Утврђене годишње стопе пореске евазије су скоро занемарљиве, до нивоа статистичке грешке (0,03% на пример у 2013.г.). Могло би се наслутити да је овом резултату пре узрок неусмереност пореске контроле на

контролу плаћања овог пореског облика, него што је то појачана одговорност пореских обвезника.

Постигнута просечна годишња стопа евазија акциза у посматраном периоду од 2,12% опредељена је пре свега стопама из првог периода. Пошто се ове стопе значајно разликују у нижем износу од просека из периода појачаних економских активност (2005.-2007.г.), то је условило да се наслути могући узрок томе.

У наредној табели даје се преглед избегнуте обавезе по основу пореза на додату вредност, са процентом евазије пореза на додату вредност у укупно детектованој евазији пореза Републике Србије од стране теренске контроле за период од 2005. године те закључно са 2013.годином.

Табела 2. Евазија ПДВ као % у укупној детектованој евазији пореза РС, за период 2005.-2013. године

Година	Укупна детектована евазија пореза у мил. дин.	Евазија ПДВ-а у мил. дин.	% евазије ПДВ-а у укупној детектованој евазији пореза
2005.	17.160	1.727	10,06
2006.	30.008	7.510	25,03
2007.	23.679	7.884	33,3
2008.	25.951	12.432	47,91
2009.	27.920	13.707	49,09
2010.	24.183	11.253	46,53
2011.	23.611	11.961	50,65
2012.	49.071	36.583	74,55
2013.	24.963	12.986	52,02
Σ	246.546	116.043	47,06

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2014., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2014., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

Из претходне табеле можемо да закључимо да је теренска контрола за посматрани период најефикасније радила у 2012. годни када је утврдила евазију ПДВ-а у износу од 36.583 милиона динара а проценутално учешће евазије ПДВ-а у укупно детектованој евазији пореза на додату вредност у 2012. годину износи 74,55%.

За евазију ПДВ-а карактеристичан је узлазно-силазни тренд у посматраном периоду. Како се ради о пореском облику који је успостављен у наш порески систем 2005.г., он природно у почетку није могао да буде значајан извор евазије. Па ипак, врло брзо се потврдио као погодан извор избегавања пореза.

Узлазни тренд је трајао све до почетка економске кризе. Пропулзивност економског окружења му је погодовао. Врх је достигнут у години када је први пут у посматраној деценији дошло до пада друштвеног бруто производа Србије. Од тада се тренд обрће, али тек будући подаци за 2014.г. треба да покажу да ли је силазни тренд значајније успостављен. Први резултати показују да ће се то десити.

У просеку, за посматрани шестогодишњи период формирана је стопа евазије ПДВ-а од 47,06%. Њу је преодоминантно одредио други период посматрања овог

пореског облика у Србији као и евазија пореза детектована у 2012. години. У силазном периоду степена пореске евазије (после 2012.г.) још увек постигнута стопа веома мало изнад просечне. Када се то деси моћи ће да се каже да је пореска администрација успела да сузбије овај облик евазије на ниво који је примерен за овај издашни облик пореског избегавања из времена почетног неслажања пореских обвезника.

5. НЕЗАКОНИТА ЕВАЗИЈА ПОРЕЗА НА ДОХОДАК ГРАЂАНА И ДОПРИНОСА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ

Порез на доходак грађана обухвата следеће врсте прихода: зараде, приходе од пољопривреде и шумарства, приходе од самосталне делатности, приходе од ауторских права и права индустријске својине, приходе од капитала, приходе од непокретности, капиталне добитке и остале приходе. Ови приходи опорезују се било да су остварени у новцу, у натури, чињењем или на други начин (Lin, W-Z., Yang, S.C. 2001).

У наредној табели даје се преглед избегнуте обавезе по основу пореза на доходак грађана за посматрани период 2005.г. до 2013.г., са процентом детектоване евазије пореза на доходак грађана у укупној детектованој евазији пореза од стране пореске контроле у РС.

Табела 3. Евазија пореза на доходак грађана као % у укупној детектованој евазији пореза РС, за период 2005.-2013. године

Година	Укупна детектована евазија пореза у милионима динара	Евазија пореза на доходак грађана у мил. Динара	% евазије пореза на доходак грађана у укупној детект. евазији пореза
2005.	17.160	981	5,72
2006.	30.008	1.523	5,08
2007.	23.679	1.389	5,87
2008.	25.951	1.239	4,77
2009.	27.920	1.245	4,46
2010.	24.183	1.078	4,46
2011.	23.611	1.158	4,91
2012.	49.071	1.358	2,76
2013.	24.963	1.503	6,02
Σ	246.546	11474	4,65

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2014., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2014., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

У целокупном посматраном периоду приходи од пореза на доходак грађана имају устаљени тренд увећања. И без инфлационе компоненте се може уочити исти тренд. То је и разумљиво с обзиром на природу пореске основице, која у основи зависи од редовних прихода запослених који се исплаћују у континуитету сваког месеца.

Сразмерно оваквој природи пореске основице може се уочити и стање евазије његове пореске обавезе. Она је у читавом посматраном периоду у континуитету била у истом узлазном тренду. Зато је на крају и формирала јединствену и просечну стопу пореске евазије од 4,65%. И унутар периода нема значајнијих осцилација, па се појединачне годишње стопе евазије пореза на доходак грађана развијају у малом распону око ове просечне стопе.

У наредној табели даје се преглед избегнуте обавезе по основу доприноса за социјално осигурање за посматрани период 2005.г. до 2013.г., са процентом детектоване евазије доприноса за социјално осигурање у укупној детектованој евазији пореза од стране пореске контроле у РС.

Табела 4. Евазија доприноса за социјално осигурање као % у укупној детектованој евазији пореза РС, 2005.-2013. године

Година	Укупна детектована евазија пореза у мил. дин.	Евазија доприноса за соц.осиг. у мил. Динара	% евазије доприноса за соц. осиг. у укупној детект.евазији пореза
2005.	17.160	9.813	57,19
2006.	30.008	15.233	50,76
2007.	23.679	13.679	57,77
2008.	25.951	12.057	46,46
2009.	27.920	12.345	44,22
2010.	24.183	10.783	44,59
2011.	23.611	9.228	39,08
2012.	49.071	8.973	18,28
2013.	24.963	8.607	34,47
Σ	246.546	100.718	40,85

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2010., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2011., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

Евазија доприноса за социјално осигурање је друга по реду после евазије ПДВ-а. Постигнута просечна стопа евазије код овог јавног прихода од 40,85%. Овај статус није неуобичајен јер се ради о јавном приходу који је везан за месечну континуирану исплату зарада запослених, на коју порески обвезници треба да обрачунају релативно високе стопе појединачних доприноса за социјално осигурање. У таквој ситуацији, обвезници доприноса за социјално осигурање, по правилу теже избегавању његовог обрачунавања и плаћања.

Оваква унутрашња логика овог јавног прихода је произвела ситуацију да је у посматраном периоду склоност избегавања плаћања доприноса за социјално осигурање била појачана у прегрејаној економској атмосфери, каква је била у Србији у прве три посматране године, када се годишња стопа евазије кретала у распону од 50,76%-57,77%. То наговештава да су послодавци лако посезали за новом радном снагом на чију зарату нису обрачунавали и плаћали доприносе за социјално осигурање, како би више погурали своју профитну стопу.

У другом потпериоду, када је дошло до хлађења привредне коњунктуре у Србији, послодавци су изгледа прво посегли за ограничавањем трошкова смањењем броја запослених, и то оних чији је социјални статус био у сивој зони, па су они који

су задржали радно место добили социјално обезбеђење. Зато је степен годишње евазије доприноса за социјално осигурање остао у ограниченом распону од 34,00%-46,46%. Послодавци су се изгледа у новој економској атмосфери определили за избегавање плаћања ПДВ-а, па су постигнуте годишње стопе евазије биле веће од стопа евазије доприноса за социјално осигурање.

6. НЕЗАКОНИТА ЕВАЗИЈА ПОРЕЗА НА ДОБИТ ПРЕДУЗЕЋА

Закључно са 2003. годином порез на добит предузећа утврђиван је решењем пореског органа. Од 2004. па на даље порез на добит предузећа представља самоопорезивање за пореске обвезнике. Незаконито избегавања пореза на добит предузећа може се остварити на два начина: пропуштањем да се нешто учини (а закон на то обавезује) и подношењем нетачне пореске пријаве. Штимовање података је постала пракса пореских обвезника. У једном програму евидентира се реално стање прихода и расхода, а другом лажно које се показује пореском органу.

У наредној табели даје се преглед избегнуте обавезе по основу пореза на добит за посматрани период 2005.г. до 2013.г., са процентуалним учешћем детектоване евазије пореза на добит у укупној детектованој евазији од стране теренске контроле.

Табела 5. Евазија пореза на добит као % у укупној детектованој евазији пореза РС, за период, 2005.-2013. године

Година	Укупна детектована евазија пореза у мил. дин.	Евазија пореза на добит у мил. дин.	% евазије пореза на добит у укупној детект. евазији пореза
2005.	17.160	155	0,9
2006.	30.008	212	0,71
2007.	23.679	216	0,91
2008.	25.951	505	1,95
2009.	27.920	886	3,17
2010.	24.183	1.361	5,63
2011.	23.611	1.726	7,00
2012.	49.071	2.993	6,09
2013.	24.963	3.003	12,15
Σ	246.546	11057	4,48

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2014., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2014., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

Иако са једном од најнижих пореских стопа у европском окружуњу, порез на добит јесте значајан извор пореске евазије. Основ оваквом статусу треба тражити у врло сложеним механизмима његовог утврђивања, а не у ниској стопи, које механизме порески обвезници покушавају да искористе како би избегли његово плаћање. Са друге стране посматрано, може се рећи да показатељи евазије пореза на добит потврђују успешност рада пореске администрације, која успева да исплива у сложеном механизму његовог утврђивања и плаћања.

За разлику од евазије ПДВ-а, за евазију пореза на добит је карактеристичан потпуно супротан тренд. У периоду доброг економског окружења степен пореске евазије је био релативно низак, и далеко испод просека (скоро за два ипо пута). У периоду успостављања економске кризе и пада друштвеног бруто производа долази до значајно увећања стопе евазије пореза на добит (за 2-3 пута). То показује чврсту статистичку везу између успешности пословања правних лица и њихове склоности ка пореској евазији. Када је дошло до пада економских активности у земљи, порески обвезници су прво посегли за избегавањем пореске обавезе по основу пореза на добит. Међутим, то није промакло пореским органима и њихов рад је дао резултат откривањем значајнијег обима и степена евазије пореза на добит.

Остварена просечна стопа евазије овог пореског облика од 4,48% је преваходно одређена степеном евазије из другог дела посматрања. У периоду пада економских активности пореских обвезника постигнуте су годишње стопе евазије вишеструко веће од ове просечне. Дакле, стабилизовањем економских активности у земљи требало би у будућности да смањи значај евазије пореза на добит.

7. НЕЗАКОНИТА ЕВАЗИЈА ОСТАЛИХ ЈАВНИХ ПРИХОДА

У наредној табели даје се преглед детектоване евазије по основу осталих прихода за посматрани период 2005.г. до 2013.г., са процентуалним учешћем утврђене евазије осталих прихода у укупној детектованој евазији пореза утврђене од стране теренске контроле.

Табела 6. Евазија осталих прихода као % у укупној детектованој евазији пореза РС, за период 2005.-2013. године

Година	Укупна детектована евазија пореза у мил. дин.	Евазија остал. прих. у мил. Динара	% евазије осталих прихода у укупној детект. евазији пореза
2005.	17.160	378	2,2
2006.	30.008	797	2,66
2007.	23.679	468	1,98
2008.	25.951	638	2,46
2009.	27.920	755	2,7
2010.	24.183	270	1,12
2011.	23.611	645	2,73
2012.	49.071	407	0,82
2013.	24.963	296	1,18
Σ	246.546	4654	1,88

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2014., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2014., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

Мешовити карактер ове групе јавних прихода произвео је и њен просечан статус у степену годишње евазије у односу на све друге посматране пореске облике. Друга карактеристика ове мешовитости је потпуна неуједначеност постигнутих годишњих стопа евазије, за које се још не може уочити никакав тренд ни у ком

правцу. Стандардна подела посматраног периода на време високе и ниске коњунктуре у привреди Србије овде такође не показује никакву уједначеност.

Просечна годишња стопа евазије осталих јавних од 1,88% средина је релативно великих распона пореске евазије од 0,82% у 2012.г. до 2,73% у 2011.г. За посматрани период остали порески приходи тако заузимају средишњи неутралан положај. Овоме је вероватно узрок хетерогеност различитих пореских облика који су сумирани у ову групу јавних прихода. Због те хетерогености вероватно неки нису били у континуираној пажњи пореске контроле, па је и распон и динамика годишњих стопа пореске евазије такође врло хетероген.

8. РЕЛАТИВНИ ЗНАЧАЈ ПОРЕСКЕ ЕВАЗИЈЕ ПО ПОРЕСКИМ ОБЛИЦИМА

На крају овог рада потребно је упоредити релативни значај пореске евазије по сваком пореском облику. Томе ће послужити обрачунате просечне годишње стопе пореске евазије у посматраном периоду од 2005.-2013.г. које заједно формирају укупну стопу пореске евазије од 100,00% и чији удео у овој укупној релативној стопи показује релативни значај сваке појединачне стопе пореске евазије по сваком пореском облику посебно.

Табела 7. Структура пореске евазије по пореским облицима у РС, 2005.-2013. године

Порески облик	Просечан % евазије појединачних пореских облика у укупној детектованој евазији пореза	Структура пореске евазије по пореским облицима у (%)
ПДВ	47,06	47,06
Порез на добит	4,48	4,48
Акциза	0,98	0,98
Доприноси	40,85	40,85
Порез надох. грађ.	4,65	4,65
Остали приходи	1,88	1,88
Укупно	100	100

Извор: Министарство финансија и привреде, Пореска управа, 2014., Годишњи извештај рада ТК, стр. 46, Билтен јавних финансија за август 2014., Београд, стр. 32, аутор је коришћењем података извршио потребна прерачунавања

Дакле, у посматраном периоду динамика пореске евазије по пореским облицима била је концентрисана скоро двоветински на два облика јавних прихода: доприносе за социјално осигурање са уделом од 40,85% и ПДВ са уделом од 47,06%. Могло би се рећи да је обим значајности ових јавних прихода определио склоност пореских обвезника да га не обрачунавају и не плаћају. Са друге стране равноправно, могло би се рећи да су исти узроци опредељивали пореску контролу да се усмери на ове пореске облике и тако открије релативно највиши обим пореске евазије.

Напред дата структура пореске евазије показује динамику кретања степена пореске евазије по годинама и није наравно у потпуности опредељена укупним

обимом евазије по пореским облицима. Јер поменути два јавна прихода по свом обиму у посматраној групи би запремали 87,91% целокупне пореске евазије. Динамичка структура је показала да и други облици пореске евазије, као што су порез на добит (са 4,48%), остали порези (са 1,88%) и порез на доходак грађана (4,45%), могу значајно да одреде склоност пореске евазије у времену код пореских обвезника, али и склоност пореске контроле да се усмери на све пореске облике у ширини њихових појавних облика.

9. ЗАКЉУЧАК

Последице избегавања плаћања пореза недвосмислено указују на одређену друштвену штетност ове појаве у разним областима привредног и друштвеног живота.

Само репресивна функција не даје значајне резултате у сузбијању пореске евазије. Све већа захватања бруто друштвеног производа путем фискалног механизма неминовно изазивају одређена понашања обвезника неповљна с аспектa интереса државе. У том смислу више пажње требало би посветити другим облицима друштвеног утицаја на смањење и спречавање ове појаве. То подразумева да се у спречавању евазије морају ангажовати непосредно не само фискални органи већ и остали субјекти у друштву.

Због тешких последица које ствара пореска евазија, неопходно је извршити доградњу пореског система по угледу на развијене земље тржишне привреде, модернизовати пореску администрацију и битно побољшати сарадњу свих његових сегмената. Треба радити на подизању материјалних и духовних потреба грађана и побољшати укупне услове живота, школовати пореске кадрове, ефикасно откривати и публиковати теже случајеве избегавања јавних прихода с циљем превенције и др.

Неопходно је увести синтетички порез на доходак грађана, којим би се захватили сви приходи које обвезник оствари у току године. То би значило да грађани који имају највеће приходе плаћају и највеће обавезе. Тиме би се спречило досадашње опорезивање појединачних прихода грађана, чиме би држава остварила већи износ јавних прихода.

Све ово намеће потребу да се и одговарајући субјекти у друштву што пре оспособе и прилагоде за вршење својих функција, у новом систему пореских односа. Процес преображаја пореског система не сме се схватити као рутински и лак. Организационе тешкоће, услови рада, нови облици избегавања пореза, онемогућују креаторе пореске власти да се на прави начин баве питањима из своје надлежности. Биће потребно још доста времена да се порески систем изгради и прилагоди условима тржишта, уз истовремено свођење пореске евазије на минимални ниво.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Анђелковић М., 2012., Јавне финансије и финансијско право. Центар за публикације, Правни факултет Ниш,
2. Друго Гаудемент, П.М. 2009, издања Монтцхрестиен финансије Публикуес-емпрунт и импот,
3. Ђуровић-Тодоровић, Ј., Ђорђевић М. 2005., Пореска евазија као кочница развоја Републике Србије, Економист 1, Београд.
4. Кинг Схармила, 2002., Тах Евасион анд Еквити Тхеору: Ан Инвестигативе Апроацх, Интернационал Тах анд Публиц Финанце,
5. Лин, Ш-у., Јанг, Ц, Ц, 2001, А Динамички портфолио Избор Модел пореска утаја: Упоредни преглед пореских стопа и импликације за економски раст. Јоурнал оф Економиц & Динамиц Цонтрол,
6. Милошевић Г. 2005., „Порез и избегавање пореза“, Службени гласник, Београд,
7. Министарство финансија, 2014., Годишњи извештај, Пореска управа, Сектор за образовања и комуникацију, Београд.
8. Моррис Д. 1,977тх, Економски систем у Великој Британији, Окфорд. Пресс,
9. Ранђеловић Саша, 2011., Смањење евазије на рад као инструмент фискалне консолидације, Квартални монитор двоброј 25-26, Београд,
10. Сноу А.Варрен, 2005., Амбигуиту абоут аудит пробабилиту, тах комплианце, анд тахпауер велфаре Економиц Инкјуиру,